

NAPOVEDNIK ZAPOSLOVANJA 2019/II

KAJ DELODAJALCI NAPOVEDUJEJO ZA SLOVENSKI TRG DELA ZA PRVO POLOVICO LETA 2020?

Zavod RS za zaposlovanje med delodajalci z 10 ali več zaposlenimi dvakrat letno izvaja raziskavo Napovednik zaposlovanja, katere namen je pridobivanje ocene o gibanju povpraševanja po izdelkih ali storitvah delodajalcev, vpogled v kratkoročne načrte zaposlovanja ter morebitne trenutne in predvidene prihodnje težave pri kadrovanju.

V nadaljevanju so najprej na kratko predstavljeni ključni poudarki rezultatov letošnje jesenske ankete Napovednik zaposlovanja, čemur sledi opis metodologije raziskovanja in podrobnejši prikaz rezultatov.

Ključni poudarki iz rezultatov Napovednika zaposlovanja 2019/II

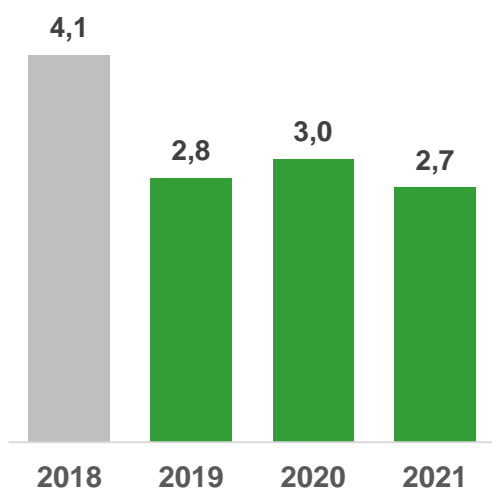
- Napovedi glede gibanja povpraševanja po izdelkih ali storitvah za naslednjega pol leta so še vedno pozitivne. Četrtnina delodajalcev napoveduje porast povpraševanja po njihovih izdelkih ali storitvah.
- Delodajalci napovedujejo 2-odstotno rast števila zaposlenih; predvidevajo 31,6 tisoč zaposlitev.
- Najbolj spodbudne napovedi glede rasti zaposlovanja so v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (sem sodijo tudi zaposlovalne dejavnosti) in v gradbeništvu.
- V prihodnjega pol leta bodo najpogosteje iskani vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, varilci in prodajalci, zidarji in delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih.
- S pomanjkanjem ustreznih kandidatov za zaposlitev se sooča skoraj polovica delodajalcev. V skupini velikih delodajalcev se s tovrstnimi težavami srečujeta skoraj dve tretjini delodajalcev.
- Med poklici, pri katerih imajo delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih delavcev so vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, varilci, kuharji, zidarji in vojaki.
- Delodajalci navajajo, da kandidatom za zaposlitev najpogosteje primanjkujejo delovne izkušnje, ustrezna izobrazba in poklicno specifična znanja.
- Delodajalci, ki so imeli težave pri zaposlovanju, so se v 40 % primerov soočili s situacijo, ko se na razpisano delovno mesto ni prijavil noben kandidat.
- Posledice pomanjkanja ustreznih kadrov za postopke zaposlovanja so se odražale v daljših postopkih iskanja ustreznih kandidatov, situaciji, ko kljub prostim delovnim mestom delodajalci niso zaposlili delavcev in iskanju delavcev v tujini.
- Pomanjkanje ustreznih kandidatov se je v poslovanju delodajalcev najpogosteje kazalo s povečanim obsegom dela že zaposlenih delavcev, prenosom dela na zunanje izvajalce in zavračanjem naročil.

Nekaj podatkov o izvedbi statističnega raziskovanja Napovednika zaposlovanja

V oktobru in novembru letos je Zavod RS za zaposlovanje izvedel terensko fazo zbiranja podatkov na reprezentativnem vzorcu delodajalcev, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev. V anketiranje je bilo zajetih 5.429 podjetij in organizacij, **vprašalnik pa je izpolnilo 3.126 vabljenih delodajalcev**, pri katerih je bilo zaposlenih 375 tisoč oseb. Vprašalnik je izpolnilo tudi 63 delodajalcev, ki niso bili v vzorcu in so zaposlovali 10 ali več delavcev. Pridobljeni podatki teh 3.189 sodelujočih so metodološko uteženi, kar pomeni, da ustrezno predstavljajo populacijo, to je delodajalce, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev.

Kakšne so makroekonomske napovedi za leti 2020 in 2021?

BDP, realna rast v %, doseg in napoved

Vir: UMAR, Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2019.

MAKROEKONOMSKO OKOLJE

V Sloveniji od leta 2014 beležimo gospodarsko rast. Gospodarska rast je bila lani visoka (4,1 %), letos se bo umirila na 2,8 %, nekoliko višja bo v naslednjem letu (3,0 %), v letu 2021 pa naj bi znašala 2,7 %. Letošnja umiritev rasti bo predvsem odraz upočasnitve gospodarske rasti v trgovinskih partnericah in nižjih pričakovanih trendov v gospodarstvu do konca letošnjega leta.

V obdobju 2019–2021 se bo gospodarska rast nadaljevala, naslednje leto se bo zaradi pozitivnega vpliva več delovnih dni začasno nekoliko povečala. **K ohranjanju rasti v napovednem obdobju bo pomembno prispevala domača potrošnja. Podpirala jo bosta nadaljevanje razmeroma ugodnih gibanj na trgu dela in nadaljnja rast investicij (zlasti gradbenih)**, njena rast pa bo pod vplivom umirjanja rasti zaposlenosti postopno nekoliko nižja. Rasti izvoza in v nekoliko manjši meri tudi uvoza se bosta po letošnji pospešitvi v prihodnjih dveh letih umirili.

TRG DELA. Gospodarska rast pozitivno vpliva na trg dela. Delovno aktivno prebivalstvo narašča od leta 2014, pozitivni so tudi obeti za prihodnja leta.

Po podatkih SURS-a je bilo letošnjega septembra v Sloveniji okoli 896.800 delovno aktivnih oseb ali za 0,4 % več kot v prejšnjem mesecu in za 2,1 % (ali okoli 18.900 oseb) več kot konec septembra prejšnjega leta. Število zaposlenih oseb se je zvišalo za 0,4 % (na nekaj več kot 805.300), število samozaposlenih oseb pa za 0,2 % (na okoli 91.400).

Z vidika statističnih regij, v katerih imajo delovno aktivne osebe delo, je bilo število delovno aktivnih oseb v septembru 2019 višje kot v prejšnjem mesecu v vseh statističnih regijah. Najizraziteje se je zvišalo v zasavski in posavski statistični regiji (v vsaki za 0,6 %). Glede na enako obdobje lani se je število delovno aktivnih oseb v septembru 2019 zvišalo v vseh statističnih regijah, najizraziteje v goriški statistični regiji (za 3,6 % ali za nekaj več kot 1.600).

Z vidika dejavnosti, v katerih so imele delovno aktivne osebe zaposlitev, se je število delovno aktivnih oseb v septembru 2019 glede na prejšnji mesec v osemnajstih dejavnostih zvišalo, v dveh pa znižalo. Glede na september 2018 se je to število znižalo v petih, zvišalo pa v petnajstih dejavnostih; najbolj se je zvišalo v dejavnosti gradbeništvo (za nekaj več kot 4.700 ali za 7,9 %) (SURs, Delovno aktivno prebivalstvo, Slovenija, september 2019).

Stopnja delovne aktivnosti, izražena v odstotkih, naj bi po napovedih UMAR-ja porasla tudi letos in v prihodnjih dveh letih; sicer precej počasneje kot v letih 2017 (3,5 %) in 2018 (3,2 %). V letu 2018 je bila 75,4-odstotna, za letos znaša napovedana stopnja delovne aktivnosti 76,6 %, v naslednjem letu naj bi dosegla 77,5 %, do leta 2021 pa naj bi stopnja delovne aktivnosti narasla na 78,3 % (UMAR, Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2019).

Naraščanje stopnje delovne aktivnosti se kaže tudi v nižji brezposelnosti. Lani je bilo v povprečju 78.500 registriranih brezposelnih (ali dobrih 10 tisoč manj kot leta 2017), stopnja registrirane brezposelnosti je znašala 8,2 %. Po podatkih ZRSZ je bilo konec oktobra 72.416 registriranih brezposelnih oseb, stopnja brezposelnosti pa je septembra znašala 7,2 %. UMAR napoveduje, da naj bi se do leta 2021 registrirana brezposelnost znižala na 67.600 oseb, stopnja pa na 6,9 %.

Kakšne so napovedi delodajalcev za prvo polovico leta 2020?

Tržna pričakovanja

Četrtna delodajalcev je optimistična v napovedih glede povpraševanja po njihovih izdelkih ali storitvah v prihodnjih šestih mesecih. Delež podjetij, ki menijo, da se bo gospodarska aktivnost krepila, je 25,5 %, 59,3 % v anketi vključenih delodajalcev ne pričakuje sprememb v obsegu poslovanja, 10,9 % podjetij pričakuje poslabšanje, medtem ko 4,3 % respondentov ni napovedalo gibanja povpraševanja po njihovih izdelkih oz. storitvah.

Po dejavnostih so najbolj optimistični delodajalci iz dejavnosti zdravstva in socialnega varstva (42,7 %), informacijskih in komunikacijskih dejavnosti (39,7 %), drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (37,0 %) in gostinstva (36,3 %).

Glede na velikost podjetij ali organizacij so pri napovedovanju rasti povpraševanja po izdelkih oz. storitvah najbolj optimistični majhni delodajalci (10 do 49 zaposlenih), kjer je takšnih 26,3 %, sledijo jim srednje veliki delodajalci (50 do 249 zaposlenih) z 23,5 % in veliki delodajalci (250 zaposlenih ali več), ki v 18,9 % primerov napovedujejo rast povpraševanja po njihovih izdelkih ali storitvah.

Zaposlenost

Za prihodnjega pol leta delodajalci napovedujejo 2-odstotno rast zaposlenosti. V času anketiranja so delodajalci zaposlovali 682.300 delavcev, za naslednjih 6 mesecev pa predvidevajo, da bo njihovo število zraslo na 695.800. **Anketirani delodajalci načrtujejo, da bodo v roku 6 mesecev**

potrebovali **31.600 delavcev**, deloma zaradi nadomeščanja, deloma pa tudi zaradi povečevanja števila zaposlenih. V prihodnjega pol leta naj bi se tako odprlo približno 13.500 novih delovnih mest. **Največjo rast števila zaposlenih predvidevajo delodajalci iz drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti** (sem sodijo tudi zaposlovalne dejavnosti), za katero je napovedana 6,5-odstotna rast, **gradbeništva** (5,6 % rast zaposlenosti) ter **drugih dejavnosti** (4,3 % rast zaposlenosti), v katerih je letos opazna napoved zaposlovanja osebnih asistentov. Rast napovedujejo tudi po številu zaposlenih velike dejavnosti npr. trgovina (3,2 %), gostinstvo (2,9 %), promet in skladiščenje (2,2 %), zdravstvo in socialno varstvo (1,6 %) ter predelovalne dejavnosti (1,1 %). Upad zaposlenosti je napovedan za rudarstvo in (-1,7 %) in poslovanje z nepremičninami (-1,4 %).

Napovedana rast oz. zmanjšanje števila zaposlenih po dejavnostih SKD, v %

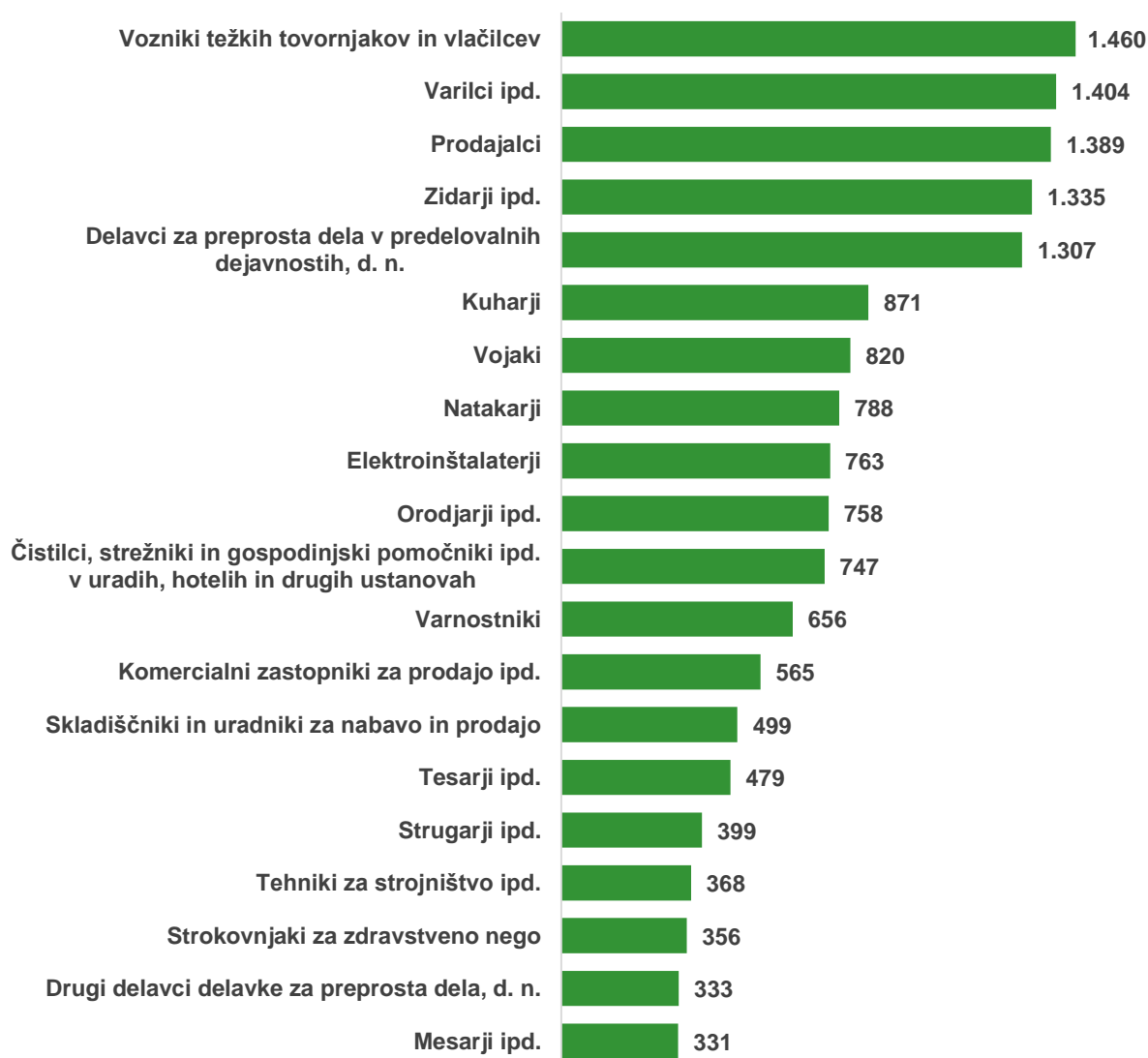

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2019/II

Načrtovane zaposlitve

Za prihodnjih 6 mesecev so delodajalci napovedali, da bodo iskali 31.600 delavcev. Delodajalci večinoma iščejo delavce zaradi nadomeščanj (upokojitve, porodniški dopusti in dopusti za nego in varstvo otrok, odhodi delavcev), delno pa tudi zaradi večjega povpraševanja po izdelkih ali storitvah oz. širitve dejavnosti. Delodajalci bodo najpogosteje iskali¹ voznike težkih tovornjakov in vlačilcev, varilce, prodajalce, zidarje, delavce za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, kuharje, vojake, natarjarje, elektroinštalaterje in orodjarje. Omenjeni poklici se že dalj časa pojavljajo v skupini deficitarnih poklicev. Na seznamu dvajset najbolj iskanih poklicev je samo ena poklicna skupina iz glavne skupine poklicev strokovnjakov, to so strokovnjaki za zdravstveno nego.

Poklici, za katere bodo delodajalci najpogosteje iskali delavce, prvih 20 po pogostosti

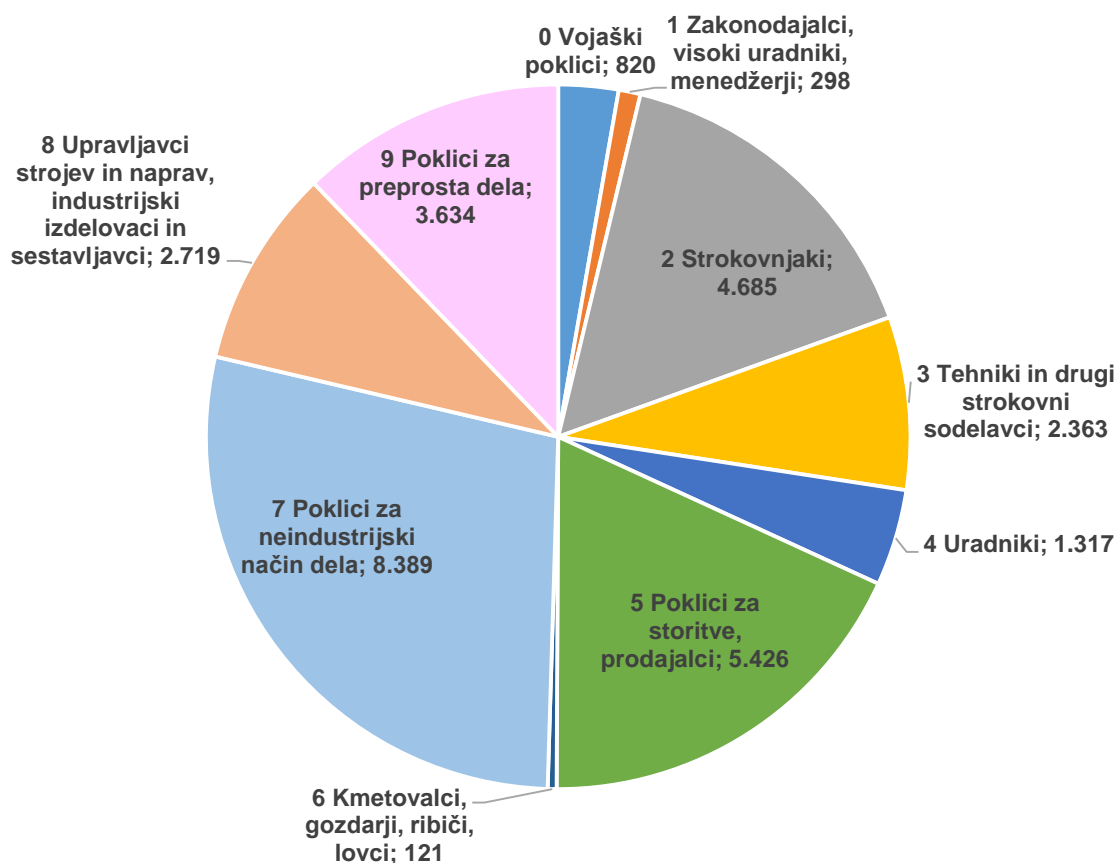

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2019/II

¹ Moška slovnična oblika se v poročilu uporablja kot nevtralna in vključuje moški in ženski spol.

Če pogledamo razporeditev napovedanih zaposlitev **glede na glavno skupino poklicev, bodo med najbolj iskanimi poklici za neindustrijski način dela in poklici za storitve, prodajalci**. Med poklici za neindustrijski način dela bodo najpogosteje iskani tisti iz poklicne podskupine kovinarji, strojni mehaniki in podskupine gradbinci; med poklici za storitve, prodajalci so to poklici za osebne storitve in prodajalci, med strokovnjaki pa strokovnjaki matematično-naravoslovnih ved in tehnično-tehnoloških ved.

Razporeditev napovedanih zaposlitev glede na glavno skupino poklicev

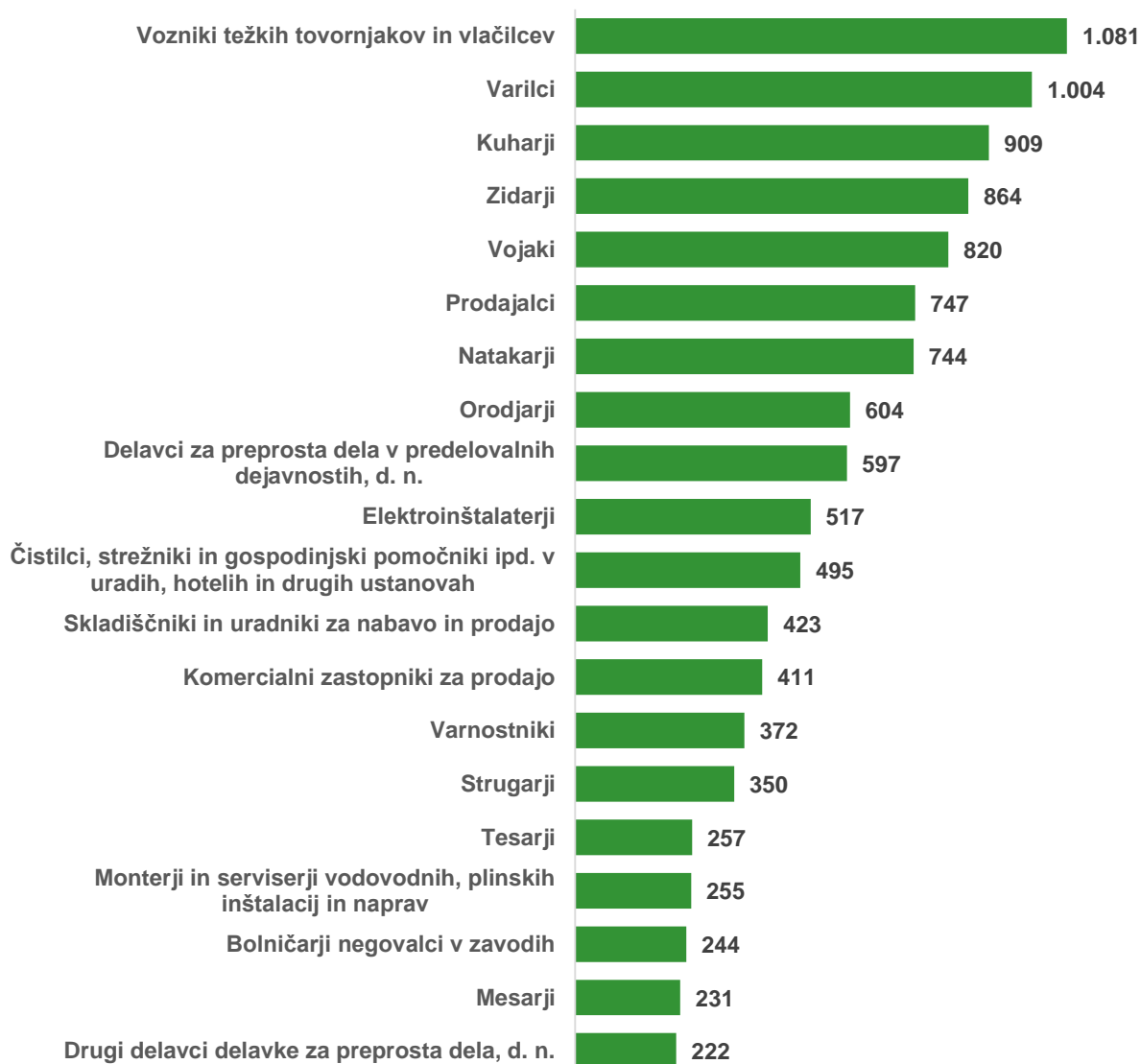

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2019/II

Poklici, za katere delodajalci ne najdejo ustreznih delavcev

Anketni podatki kažejo precejšnja strukturna neskladja na trgu dela. V povprečju se je v preteklega pol leta **skoraj polovica delodajalcev (47,7 %) srečala s pomanjkanjem ustreznih kadrov. Velika podjetja so se s pomanjkanjem ustreznih kandidatov srečala v kar 64,0 % primerov.** Najvišji delež delodajalcev, ki se soočajo s težavami pri iskanju delavcev, je v naslednjih dejavnostih: gostinstvo (82,5 %), zdravstvo in socialno varstvo (63,2 %) ter kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo (61,3 %). V več kot polovici primerov se s tovrstnimi težavami soočajo še delodajalci drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (55,9 %) in gradbeništva (53,5 %).

Poklici, pri katerih so imeli delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih kadrov, prvih 20 po pogostosti

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2019/II

Kompetence, ki so kandidatom najbolj primanjkovale

Delodajalci so opredelili razloge za težave pri zaposlovanju poklicev, pri katerih so imeli največ težav pri kadrovanju. **Med delodajalci, ki so navedli, da so imeli težave z zaposlovanjem kadrov določenih poklicev, jih je 40,3 % izpostavilo, da se na razpisano delovno mesto ni prijavil noben kandidat, 66,5 %² pa jih je navajalo različne pomanjkljivosti kandidatov**, ki najpogosteje vključujejo pomanjkanje delovnih izkušenj (38,3 %), ustrezne izobrazbe (28,0 %) in poklicno specifičnih znanj (21,2 %). Med ostalimi kompetencami, ki so primanjkovale kandidatom, so

² Skupni delež delodajalcev s težavami pri iskanju kadrov glede na to, ali je bil razlog neprijavljanje na delovna mesta ali primanjkljaji kandidatov, presega 100 %, ker ima lahko delodajalec za en poklic objavljenih več razpisov ter s tem pri iskanju kandidatov kombinacijo izkušnje neprijavljanja na delovno mesto in izkušnje pomanjkljivosti kandidatov.

delodajalci najpogosteje izpostavili telesne sposobnosti, ustrezen odnos do strank in sposobnost za reševanje problemov.

Primanjkljaji kandidatov za prosta delovna mesta v primerih težav delodajalcev pri iskanju delavcev, v %

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2019/II

Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja

Polovica delodajalcev (52,1 %), ki je imela težave z zaposlovanjem določenih kadrov, navaja, da je morala **podaljšati postopke zaposlovanja**, tretjina (33,2 %) **ni nikogar zaposlila**, slaba tretjina je iskala **delavce v tujini** (31,3 %), približno šestina (16,7 %) pa jih je z namenom blaženja težav pri iskanju novih kadrov **spremenila, razširila oz. omilila pogoje glede izobrazbe, izkušenj in drugih znanj**.

Podaljševanje postopkov zaposlovanja³ je najbolj razširjen učinek pomanjkanja ustreznega kadra, ki je še posebej izrazit med delodajalci drugih dejavnosti, dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti ter informacijskih in komunikacijskih dejavnosti. Posledica neustreznosti kandidatov v obliki odločitve delodajalcev, da ne bodo zaposlili nikogar, je najpogostejša v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih, dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja ter zdravstva in socialnega varstva. Spremembo pogojev glede izobrazbe, izkušenj ter drugih znanj najpogosteje omenjajo delodajalci iz sektorja drugih dejavnosti in trgovine, vzdrževanja in popravil tovornih vozil. Najpogosteje delavce v tujini iščejo delodajalci iz prometa in skladiščenja ter gradbeništva. Višjo plačo oz. druge bonitete so delodajalci najpogosteje

³ Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja je analiziran po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

ponudili v gostinstvu in drugih dejavnostih. Najmanjša delavcev pri agencijah za zaposlovanje se poslužujejo predvsem delodajalci iz drugih dejavnosti in predelovalnih dejavnosti.

Vpliv pomanjkanja delavcev na poslovanje podjetij ali organizacij

Pomanjkanje ustreznih kadrov je najpogosteje privedlo do **nadurnega dela**, ki so ga delodajalci s težavami pri zaposlovanju uporabili v 45,8 % primerov. Skoraj četrtina delodajalcev (23,3 %), ki je imela težave z iskanjem kandidatov za prosta delovna mesta, je problematiko iskanja ustreznega kadra reševala s prenašanjem **dela na zunanje izvajalce (outsourcing)**. Dobra petina delodajalcev (21,0 %) je zaradi težav s kadrovanjem **morala zavrniti naročila**, petina pa jih je za ta delovna mesta **(pre)usposobila že zaposlene (19,6 %)**.

Nadurno delo⁴ najpogosteje uporabijo v zdravstvu in socialnem varstvu in v dejavnosti javne uprave, obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti.

Strategijo notranjega (pre)usposabljanja najpogosteje uporabijo v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki in odpadki, saniranja okolja in v dejavnosti kmetijstva in lova, gozdarstva, ribištva, medtem ko je prenašanje dela na zunanje izvajalce (outsourcing) najpogostejše v kulturnih, razvedrilnih, rekreacijskih dejavnostih ter informacijskih in komunikacijskih dejavnostih. Zavračanje naročil je kot posledica pomanjkanja ustreznega kadra najpogostejše v drugih dejavnostih in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih. Zmanjšanje obsega proizvodnje ali storitev je najbolj pogosto za delodajalce iz dejavnosti promet in skladiščenje in drugih dejavnosti.

45,0 % delodajalcev pričakuje, da bodo imeli v prihodnje težave pri iskanju delavcev. Tovrstna skrb je še posebej navzoča pri velikih delodajalcih z 250 ali več zaposlenimi (58,1 %). Težave pri iskanju delavcev v prihodnjih letih napoveduje tudi 49,7 % srednje velikih delodajalcev in 43,2 % majhnih delodajalcev.

Največ delodajalcev, vključenih v anketo, v bodoče pričakuje težave pri zaposlovanju kadra v naslednjih poklicih: kuharji, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, natararji, zidarji, varilci, orodjarji, tesarji, strugarji, čistilci, strežniki in gospodinjski pomočniki ipd. v uradih, hotelih in drugih ustanovah in delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih.

⁴ Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na poslovanje delodajalcev je opisan po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

Viri

Statistični urad RS (2019a): Delovno aktivno prebivalstvo, Slovenija, september 2019
Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8500> (zadnji dostop 2. 12. 2019).

Statistični urad RS (2019b): Aktivno in neaktivno prebivalstvo, Slovenija, 3. četrtletje 2019. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8527> (zadnji dostop 2. 12. 2019).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (2019): Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2018. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/jesen/2019/JNGG_2019-objava.pdf (zadnji dostop 2. 12. 2019).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2019a): Anketa Napovednik zaposlovanja 2019/II.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2019b): Stopnja registrirane brezposelnosti. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/stopnja_registrirane_brezposelnosti (zadnji dostop 2. 12. 2019).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2019c): Registrirana brezposelnost. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/files/12738/Trg_dela_oktober_2019.pdf (zadnji dostop 2. 12. 2019).